

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Годяк А. І.

У статті досліджуються особливості правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти. Автор акцентує на Законі України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», який вперше закріпив відповідальність операторів ринку за вказані правопорушення. Також автор зауважує про певні недоліки правового регулювання такої відповідальності.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, харчові продукти, державний контроль, оператори ринку, штраф.

В статье исследуются особенности правового регулирования административной ответственности за нарушение законодательства о пищевых продуктах. Автор акцентирует внимание на Законе Украины «О государственном контроле за соблюдением законодательства о пищевых продуктах, кормах, побочных продуктов животного происхождения, здоровья и благополучия животных», который впервые закрепил ответственность операторов рынка за указанные правонарушения. Также автор отмечает определенные недостатки правового регулирования такой ответственности.

Ключевые слова: административная ответственность, пищевые продукты, государственный контроль, операторы рынка, штраф.

The article deals with the peculiarities of the legal regulation of administrative responsibility for violation of the legislation on food products. The author emphasizes that such responsibility is provided for in the Code of Ukraine on Administrative Offenses, which applies to individuals, and the Law of Ukraine "On State Control over Compliance with Legislation on Food Products, Feed, Animal By-Products, Animal Health and Welfare", which refers to market operators who can be both individual entrepreneurs and legal entities. The author focuses attention on this Law, because the legislator for the first time has established and fixed the administrative responsibility of market operators for offenses. In particular, Article 65 of the Law lists the composition of administrative offenses for which such responsibility is provided. They include: violation of hygiene requirements established by the legislation for the production and / or circulation of food products if this causes a threat to human life and / or health; production and / or circulation of food products using unregistered power, if the obligatory state registration thereof is established by law; production, storage of food without obtaining an operation permit for the corresponding capacity, if the obligation to receive it is established by law; failure to comply with the statutory obligation to implement permanent procedures based on the principles of the system of hazard analysis and critical control points (HACCP); the implementation of food products, the labeling of which does not comply with the law, if it causes a threat to human life and / or health; violation of the requirements for traceability provided by the legislation on food products; failure to comply with the obligation to remove or withdraw hazardous food products from

circulation; use, sale of unregistered objects of sanitary measures, if the obligatory state registration thereof is established by law; offering for sale or sale of unsuitable food products and others. The author mentions certain shortcomings of the legal regulation of such responsibility.

Key words: administrative responsibility, food products, state control, market operators, fine.

Постановка проблеми та її актуальність. Підписана Україною Угода про асоціацію з Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з однієї сторони, відкрила колосальні можливості для нашої держави. Зокрема, Україна отримала доступ до величезного ринку збуту своєї продукції. З іншої сторони, Угода передбачила велику кількість зобов'язань, які покладаються на Україну і виконання яких контролюється Європейським Союзом. Одним із таких зобов'язань є забезпечення безпечності харчових продуктів відповідно до вимог Європейського Союзу. Як зазначив Голова Представництва ЄС в Україні Я. Томбінський, якщо український виробник хоче потрапити на європейський ринок, у нього є лише один сценарій – дотримуватися тих вимог, які діють в Європі [1]. Ефективність дотримання таких вимог досягається, у тому числі, шляхом здійснення дієвого контролю за обігом харчових продуктів та можливістю притягнення осіб, які вчиняють правопорушення у вказаній сфері, до адміністративної відповідальності. Отже, дослідження особливостей адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти адміністративної відповідальності неодноразово були предметом дослідження таких науковців, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпак, О. В. Кузьменко, Д. М. Лук'янець, О. І. Остапенко та ін. Разом із тим адміністративна відповідальність за порушення законодавства про харчові продукти, враховуючи його останні зміни, є маловивченою та потребує додаткового дослідження.

Метою статті є аналіз особливостей правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти, а також обґрунтування необхідності вдосконалення такого регулювання.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна відповідальність як один із видів юридичної відповідальності являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок,

Годяк А. І., 2018

передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [2, с. 430]. Метою застосування такого адміністративного стягнення є виховання особи, що вчинила адміністративне правопорушення, в дусі дотримання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим порушником, так і іншими особами (ст. 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [3]).

Відповідно до ч. 1 ст. 2 КУпАП законодавство України про адміністративні правопорушення складається з цього Кодексу та інших законів України. Відмінність між адміністративною відповідальністю, передбаченою КУпАП та іншими законами (інколи за одне і теж правопорушення), полягає здебільшого в суб'єкті адміністративного проступку. Згідно з положеннями КУпАП, суб'єктом адміністративного проступку визнається лише фізична особа. В інших законах, які встановлюють адміністративну відповідальність за певні правопорушення, такими суб'єктами є зазвичай суб'єкти господарювання – юридичні особи та фізичні особи-підприємці. У перспективному законодавстві юридична особа визнається самостійним суб'єктом адміністративної відповідальності, її засади визначаються в окремому структурному підрозділі проекту КУпАП [4].

Це ж саме стосується адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти. Така відповідальність передбачена як Кодексом України про адміністративні правопорушення – це ст. 16622 «Порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів» (регулює адміністративну відповідальність фізичних осіб), так і Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (регулює адміністративну відповідальність операторів ринку харчових продуктів) [5].

Щодо адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти, передбаченої КУпАП, – кодекс було доповнено ст. 16622 відносно недавно, а саме Законом України від 22 липня 2014 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» [6]. У Пояснювальній записці до проекту вказаного Закону зазначено, що його розроблено з метою гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу у сфері безпечності та якості харчових продуктів, забезпечення високого рівня захисту здоров'я людей та інтересів споживачів, а також створення прозорих умов ведення господарської діяльності, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних харчових продуктів та зменшення їх ціни [7]. Фактично, цей Закон є одним із перших нормативно-правових актів у сфері безпечності та якості харчових продуктів, який було прийнято на виконання Угоди про асоціацію.

Ст. 16622 КУпАП складається з трьох частин. Перша частина передбачає адміністративну відповідальність за реалізацію незареєстрованих об'єктів санітарних заходів, передбачених Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Згідно з п. 50 ч. 1 ст. 1 цього Закону, об'єктами санітарних заходів є харчові продукти, допоміжні матеріали для переробки, предмети та матеріали, що

контактують із харчовими продуктами [8]. Розділ V Закону визначає порядок державної реєстрації об'єктів санітарних заходів. Зокрема, державній реєстрації підлягають такі об'єкти: новітні харчові продукти; харчові добавки; ароматизатори, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначених Міністерством охорони здоров'я України; ензими; допоміжні матеріали для переробки та матеріали, що контактують із харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та/або вперше використовуються на території України; вода питна, яку планують зарахувати до категорії «вода питна мінеральна».

Варто наголосити, що Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» в редакції вже згадуваного нами Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» від 22 липня 2014 р. є вагомою складовою частиною усього законодавства про харчові продукти та регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів, а також визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї. Саме у цьому Законі вперше була передбачена адміністративна відповідальність операторів ринку (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців) за порушення законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (ст. 64), а також встановлювався порядок провадження у зазначеній категорії справ (ст. 65). Вказані положення втратили чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Ч. 2 ст. 16622 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за обіг непридатних харчових продуктів. У примітці до цієї статті зазначено, що термін «обіг», який застосовується у цій статті, вживається у значенні, наведеному у Законі України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Відповідно до п. 51 ч. 1 ст. 1 цього Закону обігом є реалізація та/або зберігання харчових продуктів для цілей реалізації, включаючи пропонування до реалізації та/або іншої форми передачі, реалізації, поширення або будь-яку іншу форму передачі незалежно від її здійснення на платній чи безоплатній основі. Дії, пов'язані з направленням на переробку (зміну призначеного використання), вилучення та/або відкликання, та/або утилізацію харчових продуктів, не вважаються обігом.

Слід звернути увагу також на те, що ч. 2 ст. 16622 КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за обіг саме непридатних харчових продуктів. Такими вважаються харчові продукти, які містять сторонні речовини та/або предмети, пошкоджені в інший спосіб та/або зіпсовані у результаті механічних, та/або хімічних, та/або мікробних факторів. Непридатні продукти, у разі споживання за призначенням за звичайних умов такого споживання, не мають шкідливого впливу на здоров'я людини (п. 48 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»). У разі ж, якщо харчовий продукт є шкідливим для здоров'я та/або непридатним для споживання,

він вважається небезпечним харчовим продуктом (п. 44 ч. 1 ст. 1 цього ж Закону). Саме небезпечність харчового продукту є тією кваліфікуючою ознакою, яка передбачає застосування кримінальної відповідальності за обіг такої продукції (ст. 227 «Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції» Кримінального кодексу України [9]).

Ч. 3 ст. 16622 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення значень параметрів безпечності об'єктів санітарних заходів, встановлених законодавством про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Параметрами безпечності є науково обґрунтовані та затверджені Міністерством охорони здоров'я параметри, включаючи максимальні межі залишків, максимальні рівні, допустимі добові дози, рівні включень, недотримання яких у харчових продуктах може призвести до шкідливого впливу на здоров'я людини (п. 58 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»).

Як ми бачимо, всі три види правопорушення, за вчинення яких передбачена адміністративна відповідальність у ст. 16622 КУпАП, містять формальний склад, тобто норма не передбачає настання наслідків. Суб'єктом цього правопорушення може бути як загальний (громадянин), так і спеціальний – посадова особа [10, с. 409]. Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується виною у формі умислу. Протокол про правопорушення, передбачене вказаною статтею, мають право складати посадові особи Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та її територіальних органів (ст. 255 КУпАП). Справа розглядається та рішення по ній приймається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (ст. 221 КУпАП).

Недоліком ст. 16622 КУпАП, на нашу думку, є порівняно невеликий розмір штрафів (максимальний штраф – шістьдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), які можуть бути застосовані за вчинення вказаного правопорушення.

Щодо адміністративної відповідальності операторів ринку за порушення законодавства про харчові продукти, така відповідальність, як ми вже зазначали, передбачена Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин». Зазначений Закон визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, а також законодавства про побічні продукти тваринного походження під час ввезення (пересилання) таких побічних продуктів на митну територію України.

Поняття «оператор ринку», знову ж таки, вживається у значенні, передбаченому Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», відповідно до якого оператор ринку харчових продуктів – це суб'єкт господарювання, який провадить діяльність із метою або без мети отримання прибутку та в управлінні якого перебувають потужності, на яких здійснюється первинне виробництво, виробництво, реалізація та/або обіг харчових продуктів та/або інших об'єктів санітарних заходів (крім матеріалів, що

контактують з харчовими продуктами), і який відповідає за виконання вимог цього Закону та законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Додаткове роз'яснення щодо «оператора ринку» ми можемо побачити також у санкціях ст. 65 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин». Зокрема, в таких санкціях чітко зазначено, що відповідальність за порушення законодавства про харчові продукти несуть юридичні особи та фізичні особи-підприємці.

Слід зазначити досить вдале викладення в Законі положень щодо відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти (розділ IX). Розробники Закону деталізували адміністративні правопорушення, які вчиняються у вказаній сфері, передбачивши дев'ятнадцять складів таких правопорушень (ч. 1 ст. 65). Зокрема, оператори ринку несуть відповідальність за порушення встановлених законодавством гігієнічних вимог до виробництва та/або обігу харчових продуктів, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини; виробництво та/або обіг харчових продуктів із використанням незареєстрованої потужності, якщо обов'язковість її державної реєстрації встановлена законом; виробництво, зберігання харчових продуктів без отримання експлуатаційного дозволу на відповідну потужність, якщо обов'язковість його отримання встановлена законом; реалізацію харчових продуктів, маркування яких не відповідає законодавству, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини; відмову в допуску посадової особи Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, її територіального органу до здійснення державного контролю з підстав, не передбачених законом, або інше перешкоджання її законній діяльності; невиконання, несвоєчасне виконання рішення головного державного інспектора (головного державного ветеринарного інспектора) про тимчасове припинення виробництва та/або обігу харчових продуктів тощо.

Слід зазначити, що законодавець в ч. 2 ст. 65 Закону передбачив звільнення від адміністративної відповідальності для операторів ринку, які вперше протягом останніх трьох років вчинили одне з таких правопорушень: виробництво та/або обіг харчових продуктів із використанням незареєстрованої потужності, якщо обов'язковість її державної реєстрації встановлена законом; виробництво, зберігання харчових продуктів без отримання експлуатаційного дозволу на відповідну потужність, якщо обов'язковість його отримання встановлена законом; невиконання визначеного законом обов'язку щодо впровадження на потужностях постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР); порушення вимог щодо забезпечення простежуваності, передбачених законодавством про харчові продукти; використання, реалізація незареєстрованих об'єктів санітарних заходів, якщо обов'язковість їх державної реєстрації встановлена законом; пропонування до реалізації або реалізація непридатних харчових продуктів; пропонування до реалізації або реалізація швидкопсувних харчових продуктів, якщо внаслідок цього харчові продукти не стали шкідливими для здоров'я людини; пропонування до реалізації або

реалізація харчових продуктів, мінімальні строки зберігання яких закінчилися, якщо внаслідок цього харчові продукти не стали шкідливими для здоров'я людини.

Запровадження системи звільнення від адміністративної відповідальності за вчинення вказаних правопорушень вперше протягом останніх трьох років є, на нашу думку, позитивним моментом. Закон за таких умов дає право на помилку, якщо це не створює загрозу здоров'ю споживача. Дуже важливо, щоб виробник вчасно ліквідував не лише невідповідність, а й виявив і усунув причину невідповідності (корегувальні дії), щоб не допустити повторної появи та можливих санкцій. Це положення закону є суттєвою підтримкою для виробників [11].

Проведення у справах про порушення операторами ринку законодавства про харчові продукти здійснюється відповідно до ст. 66 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин». За цією статтею, протокол про порушення законодавства про харчові продукти за результатами здійснення заходів державного контролю мають право складати державні інспектори та державні ветеринарні інспектори (зазначені посадові особи є працівниками Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та її територіальних органів. Відмінність між державним інспектором та державним ветеринарним інспектором полягає в тому, що останній має відповідати встановленим цим Законом кваліфікаційним вимогам (наприклад, мати освіту у галузі ветеринарної медицини) та до службових обов'язків якого належить здійснення заходів державного контролю харчових продуктів тваринного походження, кормів тваринного походження, побічних продуктів тваринного походження, сіна, соломи, здоров'я та благополуччя тварин (п.п. 7, 8 ч. 1 ст. 1). Форма протоколу про порушення Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», законодавства про харчові продукти та корми затверджена наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23 січня 2018 р. № 29 [12].

Зазначена категорія справ розглядається Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та її територіальними органами. Від імені зазначених органів розглядати справи мають право головні державні інспектори та головні державні ветеринарні інспектори. Справа розглядається не пізніше п'ятнадцяти робочих днів із дня отримання відповідною посадовою особою протоколу та інших матеріалів справи (за аналогією з КУпАП). Разом із тим за письмовим клопотанням особи, щодо якої складено протокол, розгляд справи відкладається, але не більше ніж на десять робочих днів, для подання нею додаткових матеріалів або з інших поважних причин.

На відміну від КУпАП, згідно з яким повістка особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, вручається не пізніше як за три дні до дня розгляду справи в суді (ст. 2772), Закон встановлює п'ять робочих днів для повідомлення особи, щодо якої складено протокол, про час і місце розгляду справи. Важливою є, на наш погляд, також норма, за якою повідомлення

про час і місце розгляду справи, надіслане рекомендованим поштовим відправленням за місцезнаходженням (місцем проживання) особи, щодо якої складено протокол, зазначеним в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, вважається врученим незалежно від факту його отримання такою особою (ч. 10 ст. 66 Закону). Це чинитиме перешкоди недобросовісним суб'єктам правопорушення у можливому затягуванні розгляду справи.

Відрізняються від чинного КУпАП також строки накладення адміністративного стягнення. Так, адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого КУпАП, може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при тривалому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення, відповідно до цього Кодексу, підвідомчі суду. Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду чи судді (як приклад, такою справою може бути порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, відповідальність за яке настає на підставі розглянутої нами ст. 16622 КУпАП), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а у разі тривалого правопорушення – не пізніше ніж через три місяці з дня його виявлення (за винятком деяких справ).

У ст. 66 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» передбачений шестимісячний строк для накладення адміністративного стягнення за порушення законодавства про харчові продукти, з дня виявлення правопорушення, але не пізніше одного року з дня його вчинення. Таким чином, строк накладення адміністративного стягнення є довшим, ніж передбачено КУпАП. У цьому теж є позитивний момент, адже однією з підстав уникнення особою притягнення до адміністративної відповідальності є закінчення строку накладення адміністративного стягнення. Шестимісячний строк у цьому разі буде певною гарантією притягнення до адміністративної відповідальності.

Закон, як і КУпАП, закріплює право потерпілого та особи, щодо якої винесено постанову у справі, оскаржити її в адміністративному (досудовому) порядку або до суду в порядку, визначеному Законом, протягом одного місяця з дня її винесення. Відповідно до ч. 21 ст. 66 Закону, порядок адміністративного (досудового) оскарження постанови у справі затверджується Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Незважаючи на те, що Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» набув чинності ще в квітні 2018 р., порядок адміністративного (досудового) оскарження постанови у справі до цього часу ще не затверджений. Відсутність зазначеного порядку перешкоджає особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, а також потерпілому в реалізації їхніх прав на оскарження та можливий перегляд винесеного щодо них рішення.

Висновки. Таким чином, на сьогодні регулювання адміністративної відповідальності за порушення законодавства про харчові продукти здійснюється або шляхом застосування норм КУпАП (якщо суб'єктом правопорушення є фізична особа), або шляхом застосування положень Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (якщо суб'єктами правопорушень є оператори ринку, якими можуть бути як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці). І вже залежно від того, кого притягатимуть до адміністративної відповідальності, будуть застосовані певні особливості правового регулювання провадження у справі, передбачені КУпАП або вказаним Законом.

Література:

1. Томбінський Я. Європейці хочуть бути впевненими у безпечності харчових продуктів. URL: <https://euukrainecoop.net/2016/03/29/tombinski-4/> (дата звернення 27.12.2018).
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). Київ : Юридична думка, 2004. 584 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Курс адміністративного права України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко та ін. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
5. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України від 18.05.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 31. Ст. 343.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів : Закон України від 22.07.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 41-42. Ст. 2024.
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51514.
8. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98.
9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.
10. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / За заг. ред. С. В. Петкова та С. М. Морозова. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 744 с.
11. Оглашений Ю. Розбудова нової ризик-орієнтованої системи офіційного контролю за дотриманням вимог українського харчового законодавства має бути вигідна всім учасникам процесу. *АгроМаркет*. 2018. Вересень.
12. Про затвердження форми протоколу про порушення Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», законодавства про харчові продукти та корми : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 23.01.2018 р. № 29. *Офіційний вісник України*. 2018. № 20. Ст. 668.

*Годяк А. І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
юридичного факультету
Львівського державного університету
внутрішніх справ*